

Miten lisätä tekijänoikeusmyönteisyyttä?
Miten puuttua piratismiin?

Tekijällä on oikeus
- myös nuorten mielestä

Syksyllä 2014 järjestettiin helsinkiläisissä lukioissa kaksi työpajaa, joissa kysyttiin nuorten näkemyksiä tekijänoikeuksiin. Nuoria pyydettiin kuvaamaan muun muassa keinoja puuttua piratismiin, tekijänoikeuksien valistustapaa sosiaalisessa mediassa sekä sitä, mitä hyötyä tekijänoikeuksien kunnioittamisesta ylipäättään on.

Nuoret kunnioittavat tekijänoikeuksia mielellään, kun vain tietäisivät aiheesta enemmän. Kaikki tietävät huonoja esimerkkejä, mutta yhtälailta kaivataan hyviä. Nuoret toivoivat tekijänoikeuden myönteisten puolien laajempaa esiinnostamista.

Tekijällä on oikeus

- myös nuorten mielestä

NUORTEN AKATEMIA

Mihin tekijänoikeutta tarvitaan? Mitä se käytännössä suojaa? Mikä on laillista ja mikä laitonta? Onko piraattipalvelujen toiminta reilua peliä? Näitä kysymyksiä pohti viitisenkymmentä lukiolaista elosyyskuussa 2014 Vuosaaren lukiossa ja Helsingin medialukiossa järjestetyissä työpajoissa.

Nuoret tunsivat tekijänoikeusasiat hyvin ja suhtautuivat niihin myönteisesti. Toisin kuin nettifoorumeilla käytävästä keskustelusta voisi päätellä, jokainen vastaantuleva nuori ei ole automaattisesti tekijänoikeusvastainen. Nuoret antoivat tuoreita ideoita tekijänoikeuksien valvontaan ja viestintään. Nuoret esimerkiksi toivoivat menestyneiden artistien tuovan oman panoksensa keskusteluun ja kertovan omia kokemuksiaan aiheesta.

Nuoret tykkäsivät työpajoista ja toivoivat vastaavanlaista toimintaa lisää. Toinen ryhmä oli käsitellyt aihetta uudemman kerran kokeessaan muutaman kuukauden päästä ja opettajan mukaan vastaukset olivat olleet hyviä. Asia oli jäänyt mieleen.

Nuorten Akatemian ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n (TTVK) Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä -yhteistyöhanke käsittelee tekijänoikeuksia ja luovan työn ominaispiirteitä nuorten keskuudessa. Hanke nostaa tekijänoikeudet nuorten keskusteluun sekä luo tilanteita, joissa nuoret miettivät luovien alojen toimintaedellytyksiä, tekijänoikeuksia sekä niihin liittyviä vastuuta ja vapauksia. Työskentely toimii myös tiedon välityksen kanavana. Hankkeen ensimmäisenä toimenpiteenä järjestettiin kaksi työpajaa helsinkiläislukioissa. Nuorten Akatemia vastasi työpajojen suunnittelusta, järjestelyistä ja toteutuksesta, TTVK asiasisällöstä.

Raportin sitaatit ovat työpajoihin osallistuneilta nuorilta tai heidän ryhmätyökirjauksistaan.

Työpaja 1: Vuosaaren lukio 27.8. ja 2.9.2014: Amina Naroubi | Ronja Roisko | Kaija Nurminen | Krista Rytönen | Lotta Ojala | Rosa Baarman | Tuomas Hirvonen | Patrik Laitinen | Juho Mustila | Elina Leinonen | Sara Kanerva | Tommi Kotikangas | Tatu Helminen | Rasmus Kaijanen | Olli Tuovinen | Oskari Lahtinen | Kristian Lilja | Alekski Petäjäjärvi | Jerry Salomaa | Jiro Tukiainen | Antti Perna | Lauri Nikrus | Emil Anttila | Maria Miala | Emma Pietilä | Samuli Rantakaalio | Veikko Ahvenniemi

Työpaja 2: Helsingin medialukio 16.9. ja 18.9.2014: Ayaan Ali | Ruweyda Osman | Duggu Akturk | Samuel Chume | Luis Elizondo | Vilma Lonka | Elisa Vuorimaa | Veera Kujanpää | Ronja Heikkinen | Patrick Mickelsson | Taneli Julku | Birgit Pino | Amanda Kalla | Lenni Soininen | Ahti Toivonen | Lassi Riite | Nino Äijälä

1. Miten lisätä tekijänoikeusmyönteisyyttä?

Tekijänoikeus on muutakin kuin vain kasa kieltoja. Tekijänoikeuksista käytävä keskustelu vaikuttaa usein monimutkaiselta ja teoreettiselta. Siinä helposti keskitytään negatiivisiin esimerkkeihin ja uhkakuviin. Ensisijaisesti tekijänoikeuksissa on kyse siitä turvasta, joka mahdollistaa luovan työn tekemisen ammattimaisesti. Luova työ on kuitenkin termi, jonka nuoret kokevat kaukaiseksi.

Nuoret kaipaavat positiivisia esimerkkejä ja tarinoita tekijänoikeuksista. Vaikka jokaisen menestyneen artistin voisi ajatella olevan onnistunut esimerkki, tämä yhteys ei näyttäydy aina selvänä nuorille. Monelle nuorelle on painunut mieleen vuonna 2012 otsikoihin noussut 'Chisu-gate', jossa 9-vuotiaan tytön käyttämä tietokone takavarikoitiin poliisin toimesta. Kotitalouden ip-osoitteesta epäiltiin laittomasti jaetun Chisun kappaleita. Vastaavanlaiset laajalti tunnetut positiiviset otsikot tulisivat tarpeeseen.

Yleisesti ottaen nuoret näkevät tekijänoikeuksien kunnioittamisen tärkeänä. Kunnioitus konkretisoituu taidealan tekijöiden parempana työllistymisenä,

"Uusia artisteja ei pysty rahoittamaan jos vanhat eivät tuo voittoa"
(Mitä hyötyä tekijänoikeuksien kunnioittamisesta?)

"Pitäisi tiedottaa enemmän siitä mitä hyvää tekijänoikeuksien kunnioittamisessa on"

(Miten lukioissa voisi valistaa tekijänoikeuksista paremmin)

”Jokaisessa aineessa pitäisi tiedottaa jotakin tekijänoikeuksista.”

(Miten lukioissa voisi valistaa tekijänoikeuksista paremmin)

työkorvauksien parantumisena sekä muun muassa verotulojen kasvuna. Myös yhteys uusien artistien parempiin edellytyksiin nousi vastauksissa esiin.

Nuorilta pyydettiin työpajoissa näkemyksiä aiheen käsittelyyn ja esiintuomiseen sosiaalisessa mediassa. Kysyttäessä some-kanavia, nuorten vastauksissa toistuvasti eniten Youtube ja Facebook, seuraavaksi Twitter ja Instagram. Youtuben kohdalla mainittiin paitsi videot aiheesta, myös rikkomusten uhrien tekemät videot. Yksittäisiä mainintoja saivat kampanjat, blogit ja keskustelupalstat aiheesta, uutissivustot (YLE ja Iltalehti) sekä hashtagit #tekijänoikeudet ja #Antipiracy.

Mihin rahat oikeasti menevät? Mitä hyötyä on ostaa musiikkia ja muuta tekijänoikeuden alaista materiaalia laillisesti - ja kenelle hyöty niistä menee? Nämä kysymykset askarruttivat nuoria. Jos tekijänoikeuskorvausten rahavirtojen kulkua pystyttäisiin tekemään näkyvämmäksi, olisi siitä nuorten mielestä takuulla hyötyä. Esimerkiksi tieto siitä, että isoimpien tähtien tuloilla rahoitetaan tulevia tähtiä, voisi lisätä tekijänoikeuksien kunnioittamista. Jos on

”Ison artistin manageri saa uuden asunnon”

(Mitä hyötyä on tekijänoikeuksien kunnioittamisesta?)

“Taide lisääntyy ja paranee, kun tekijöiden mahdollisuudet saada työstään korvausta sen laadun mukaan paranee/suurenee”

(Mitä hyötyä on tekijänoikeuksien kunnioittamisesta?)

epäselvää, meneekö suuri osa tuloista managerien taskuun, voi hinta laillisesta ostamisesta esimerkiksi levyn kohdalla tuntua liian kovalta.

Tekijänoikeuksia tulee nuorten mielestä kunnioittaa. Kunnioitusta varten kaivataan lisää opetusta ja valistusta. Myös omien oikeuksien puolustaminen nousi nuorten puheissa esiin. Nuorten mielestä lukioissa valistustyötä voisi tehdä monella tapaa: tekijänoikeusteemaisen kurssin muodossa, kuvataide-, yhteiskuntaoppi- tai ryhmänohjaustunneilla, vierailuiden, elokuvien tai dokumenttien muodossa tai esimerkiksi mainoksina koulun seinillä. Vierailija voisi olla esimerkiksi TTVK:sta, tai joku tekijänoikeusryöstön kokenut taho. Kuvataiteesta puhuttaessa eräs ryhmistä nosti esiin teokset, jotka liittyvät piratismiin tai tekijänoikeuksiin.

“Lisää töitä taidealoilla”
(Mitä hyötyä on tekijänoikeuksien kunnioittamisesta?)

“Materiaalin laatu paranee”
(Mitä hyötyä on tekijänoikeuksien kunnioittamisesta?)

2. Miten puuttua piratismiin?

Kun keskustelu vietiin piratismiin ja sen kitkemiiseen, nuorilta tuli paljon eri mielipiteitä. Toisaalta kannatettiin rangaistusten koventamista, mutta samalla keskustelu kiinnittyi piratismiin helppouteen ja siihen, mitä järkeä on käyttää aikaa lakeihin, joita ei noudateta. Kuten eräs nuorista totesi: "Tekijänoikeus on ihan jees, mutta toteutus on ihan perseestä." Valistusta ja tiedottamista toivottiin lisää, jotta kaikenikäiset tiedostaisivat paremmin vaihtoehdot joihin ryhtyvät. Tiedottaa tulisi monen eri kanavan kautta kaikenikäisille. Jo alakoulu- ja tarhaikäiset olivat nuorten mielestä relevanttia kohderyhmää. Tärkeä kohderyhmä ovat myös vanhemmat. Yhdessä ryhmätyössä toivottiin vanhempia kannustettavan hankkimaan lapsilleen enemmän mahdollisuuksia lailliseen materiaaliin. Vanhemmat saavuttaviksi valistuskanaviksi nähtiin työpaikat, TV ja lehdet.

Enemmän valvomista, valvontaa internetissä tiukemmaksi, rangaistuksia kireämmiksi, sivustot kontrolliin, hakukoneet vaikeuttamaan piratismisivujen löytämistä... Tiukempaan linjaan viittasivat monet nuorten kärkeen kirjaamista keinoista ja toimenpiteistä. Toisaalta samalla piratismi miellettiin yksinäisten, paljon koneella aikaa viettävien

"Vanhemmat valistaisivat"

(Millaiset keinot tehoaisivat näihin tyypeihin, jotta vähentäisivät tai lopettaisivat kokonaan piratismiin?)

"Palkataan piratismiin harjoittajia esim ideoimaan"

(Mitä pitäisi tapahtua tai tehdä, jotta tekijänoikeuksia kunnioitettaisiin enemmän ja näin ollen saataisiin piratismia vähennettyä tai jopa kokonaan loppumaan?)

“Valistusta haitoista ja seurauksista kaikille: mainokset dvd:n alussa +
postereita bussipysäkeille + mainoskatkolla, leffan yhteydessä”
(Millaiset keinot tehoaisivat näihin tyyppeihin, jotta vähentäisivät tai lopettaisivat kokonaan piratismiä?)

Graafinen suunnittelu: Piri Tolvanen
Valokuvat: Tani Simberg (s.1,3,5,7) &
Heikki Vuojakoski (s.4,6)

nuorten ajanvietteeksi, johon ratkaisuna olisi saat-
taa nämä yksilöt muiden harrastusten pariin tai
sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Nuorten mielestä olisi hyvä tuoda yhä vahvem-
min esiin lailliset vaihtoehdot esimerkiksi musiikin
ja elokuvien lataamiseen. Vastauksissa mainittiin
muun muassa Netflix esimerkkinä sovelluksesta
jollaisia haluttaisiin lisää.

Myös piratismiä kohdalla nostettiin esiin julkkiset
ja heidän vaikutusvaltansa nuorten esikuvina. Pin-
nalla olevat muusikot, jotka ovat nuorten maailmas-
sa arvostettuja, voisivat hyvin tuoda oman panok-
sensa keskusteluun. Samalla osa nuorista puolusti
asiantuntijasanana painoarvoa.

Yhtenä piratismiä vähentämisen keinona mainittiin
kirjeet, joita on kokeiltu Yhdysvalloissa. Liittymän-
haltijalle, joka syyllistyy tekijänoikeusrikkomuksiin,
lähetetään varoituskirje. Mikäli rikkomukset eivät
lopu, tälle lähetetään myös toinen ja kolmas kirje-
- vasta niiden jälkeen siirrytään seuraamuksiin.
Nuoret kuuluivat keinosta työpajassa ja innostuivat
ajatuksesta. Heidän mielestään samaa voisi kokeil-
la myös Suomessa.

“Pojat sortuvat enemmän piratismiin, koska pojat viettävät enemmän aikaa koneella”
(Minkälaiset tyypit sortuvat piratismiin?)

“Opiskelijat ja huonotuloiset”
(Minkälaiset tyypit sortuvat piratismiin?)